

այրելով էջ ընդ գառ ի վայրն ի մանկըռ թարափխանան. և անտի ընդ թաթը խույրով ի չուխածի քէրխանան. և անտի ի նշանճին. և անտի ընդ տափարակն ի ժամն հայոց աստուածածնի մինչ ի հիսար տիպին: Գարձեալ ի նոյն կրպակէն նախըճինն տարածեցաւ հուրն ընդ արևմուտս մինչ ի սրմաքէշխանան, այրելով յերկուց կողմանց զշինուածս տանց և կրպակաց տիւանեօլիին. և անցեալ առ կողամբ սրմաքէշխանային, էջ հուրն ընդ գառ ի վայրն ի ֆիլ եօխուշին. և անտի մօտ ի ճիւճէ չէջփօսին ի տափարակն. և անտի մինչ ի հիսար տիպին: Այրեաց զայն ընդարձակ վայր թաշան թաշիին և նշանճիին զառիվայրօքն և զառ ի վերօքն և տափարական մինչ ի հիսար տիպին: Ընդ ամէնն այրեցան տունք աւելի քան զեօթն հազար, և կրպակք անհամարք, և ճամփք բազումք: Այրեցաւ և տունն ներկայ վէզիւրիս՝ որ էր ի հիսար տիպին. և տէր պահեաց զվանկայ և զխումխաբուն զթացեալ յաղէտս քրիստոնէից. և տունք որք այրեցան, բնաւքն էին տունք տաճկաց, միայն առ եկեղեցեաւ սուրբ աստուածածնին տունք քրիստոնէից իբր յիսուն ոմանք այրեցան, և ոմանք փլուզան. իսկ ժամն սուրբ աստուածածնին թէպէտ աշխատութեամբ հիւսանց հայոց ոչ ի սպառ այրեցաւ, սակայն ի տեղիս տեղիս սաչախք դրունք և որմունք կիզան, զորս և զործակցութեամբ վէզիւրին ընկալեալ հրաման ի թաւաւորէն, շինեցին, ծախեալ զանհուն դրամս:...

1762 Յունիսի 19

[Կ. Պոլիս]

Կուստ ծառայ

Հ. Զաքարիա Վ. Ալեքսանեան

ՍԼԸ.

Հայ եպիսկոպոս Թիֆլիզցի Գրիգոր վարդապետի դէպ ի Հոռվմ ուղևորութիւնն ու նոյն իսկ անձը կը նկարագրուի, ուրիշ մէկ երկու տեղեկութիւններու հետ:

[Առ Մեղգոնեան Աբրահայր]

Յաւելուած գրոյն գրելոց ի Հ. Մկրտ. 1762. Յգոտոս 7

... Վասն Թիֆլիզցի Գրիգոր վարդապետին ծանիր, զի յայսմ չորեքշաբթի եկն հնաս ի Հոռվմ ի հայոց ժամն, որ օր չորրորդ էր ամսոյս. եկն ընդ ճանապարհ պատուայու արապայով և չորս ձիովք, և երկու սպասաւորօք. կառքն և ձիքն էին իւր. սակայն աղքատին, և զկնի երկուց կամ երից աւուրց վաճառեաց: Գնացաք յայցելութիւն նորա. և խօսեցաք բազում ինչ. ունի վարկուծն մեծ զՄխիթարեանց: Կամէի, ասէ, հանդիպիլ ի վենետիկ, բայց վասն ձիոցս և կառացս արգելայ. բայց տեսցուք ասէ յետոյ աստուած զինչ յաջողէ. զի առ այժմ ոչ գիտեմ զինչ պարտիմ առնել: Ինքն ճանաչէ զմինաս վարդապետն մեր, զսերգիս վարդապետն, զարմարմինդ դազար ամենայն սարիւք, զաբէլ վարդապետն զձեռնադրիչն աթանաս վարդապետին. և հաստատէ թէ աբէլ վարդապետն ստոյգ եպիսկոպոս էր, և վասն միոյ ձիոյ լայն զրպարտանս կրեաց, որպէս և Մխիթար աբբայն պատմէր մեզ. ինքն կեցեալ է բազում ամս յէջմիածին. և ձեռնադրեալ է եպիսկոպոս ի կաթողիկոսէն սըսոյ. է ծեր իբր վատտուն ամաց, ալեօք սպիտակ, հասակաւ երկայն, մարմնեղ և զօրեղ. բարուք հանդարտ և ծանր. սակայն է տգէտ և եօղունճայ և զեղացնատեսակ. խօսուացքով դուպաթճայ, իսկ հաւատքով շնչիւն գոյ, եթէ ոչ է ուղղափառ, կամ ոչ է այնչափ...: Կաւ յայտ երևի այսր լինիլ փախտական. քանզի որպէս այսօր եկն ոմն ի ճէռմանիայէ, ասէ թէ երկու ամիս յառաջ որոնէին ի կողմանէ թաւազուհոյն զհայ եպիսկոպոս մի, որ ընդդէմ այնր թագաւորութեան յանցուցեալ էր լեզուաւ. կամէին պատուհասել. յանցանելն մեր բազում ընկերօք կալան զմեզ, թէ գոյ ի ձեզ հայ եպիսկոպոս մի յանցաւոր թագաւորութեան. կալան զմեզ զամենեսին. եղին յարգելանս մինչև քննեցին և տեսին զի մեք հայ ոչ էաք, և արձակեցին: Արդ յայնտիկ կողմանս յայտոսիկ յաւուրս այլ հայ եպիսկոպոս ոչ գոյր բաց ի սմանէ, յորմէ յայտ է